

MASARYKOVA UNIVERZITA

Úvod do jazykovědy

Románské jazyky

Romania continua x Romania submersa x Romania nova

Románie:

- a) západní (iberorománské, galorománské a rétorománské jazyky + severoitalské dialekty)**
- b) východní (dakorománské dialekty, dalmatština, středo- a jihoitalské dialekty)**

Šíření latiny mimo Řím

- 3. stol. př. n. l. – Sicilia, Corsica, Sardinia**
- 2. stol. př. n. l. – Hispania (197 př. n. l.)**
- 1. stol. př. n. l. – Gallia (Narbonensis již 121 př. n. l., další část cca. 50 př. n. l.), Rhaetia**
- 1. stol. n. l. – Dalmatia**
- 2. stol. n. l. – Dacia (106 n. l.)**

Jazykový substrát x superstrát x adstrát

OCEAN

ATLANTIQUE

LUSITANIE

BETIQUE

MAURETANIE

TINGITANE

MAURETANIE CESARIENNE

BRETAGNE

LYONNAISE

AQUITAINE

TARRACONAISE

CORSE

SARDAIGNE

NUMIDIE

Lambaesis

GERMANIE

BELGIQUE

GERMANIE SUPERIEURE

NARBONNAISE

ALPES

SICILE

AERIQUE PROCONSULAIRE

CYRENAIQUE

GERMANIE

RETIÉ

NORIQUE

ANNONIE SUPERIEURE

MACEDOINE

ACHAIE

EGYPTE

EGYPTE

GERMANIE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

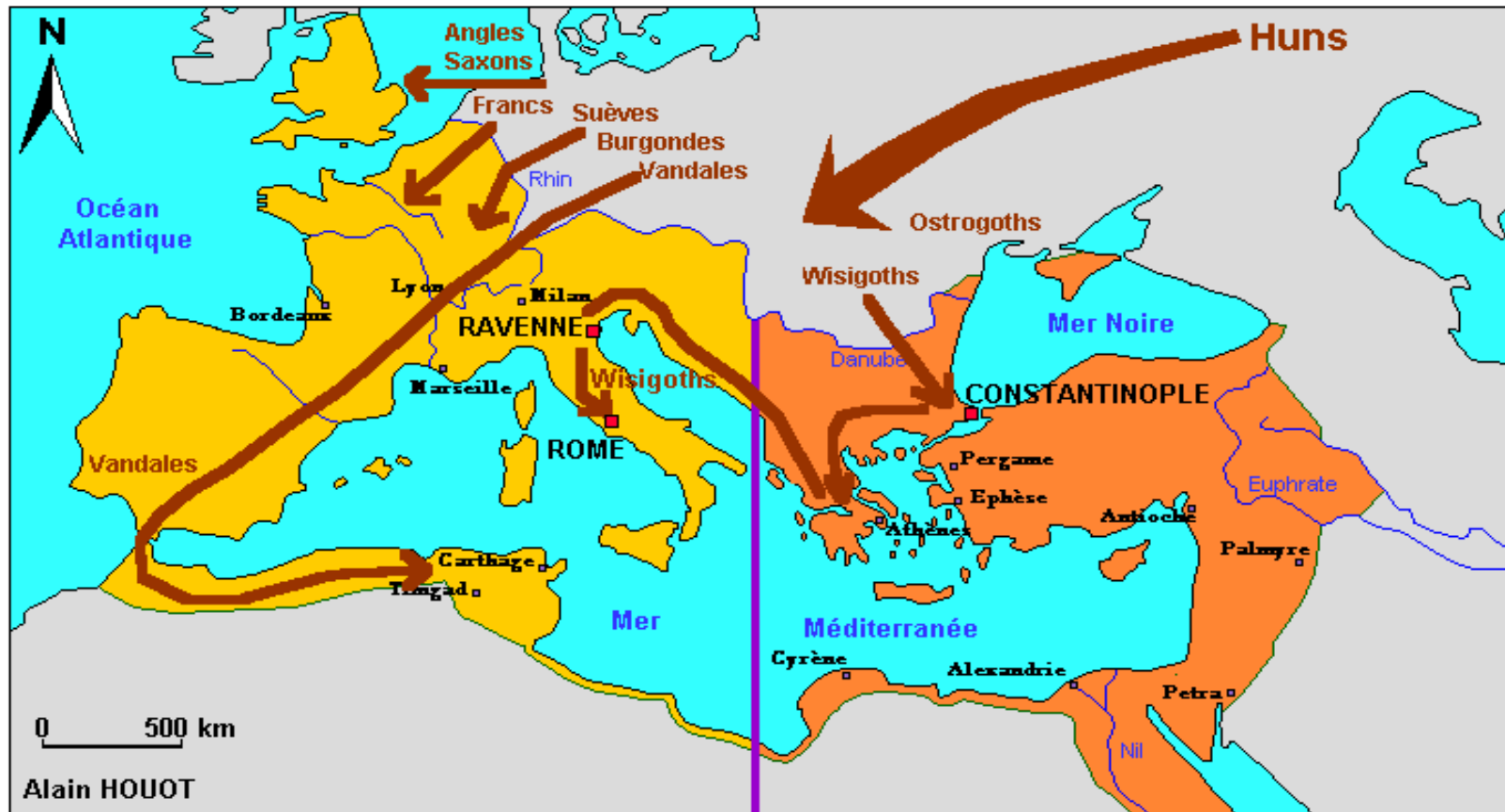
ANNONIE SUPERIEURE

ANNONIE INFERIEURE

ANNONIE SUPERIEURE

ANNON

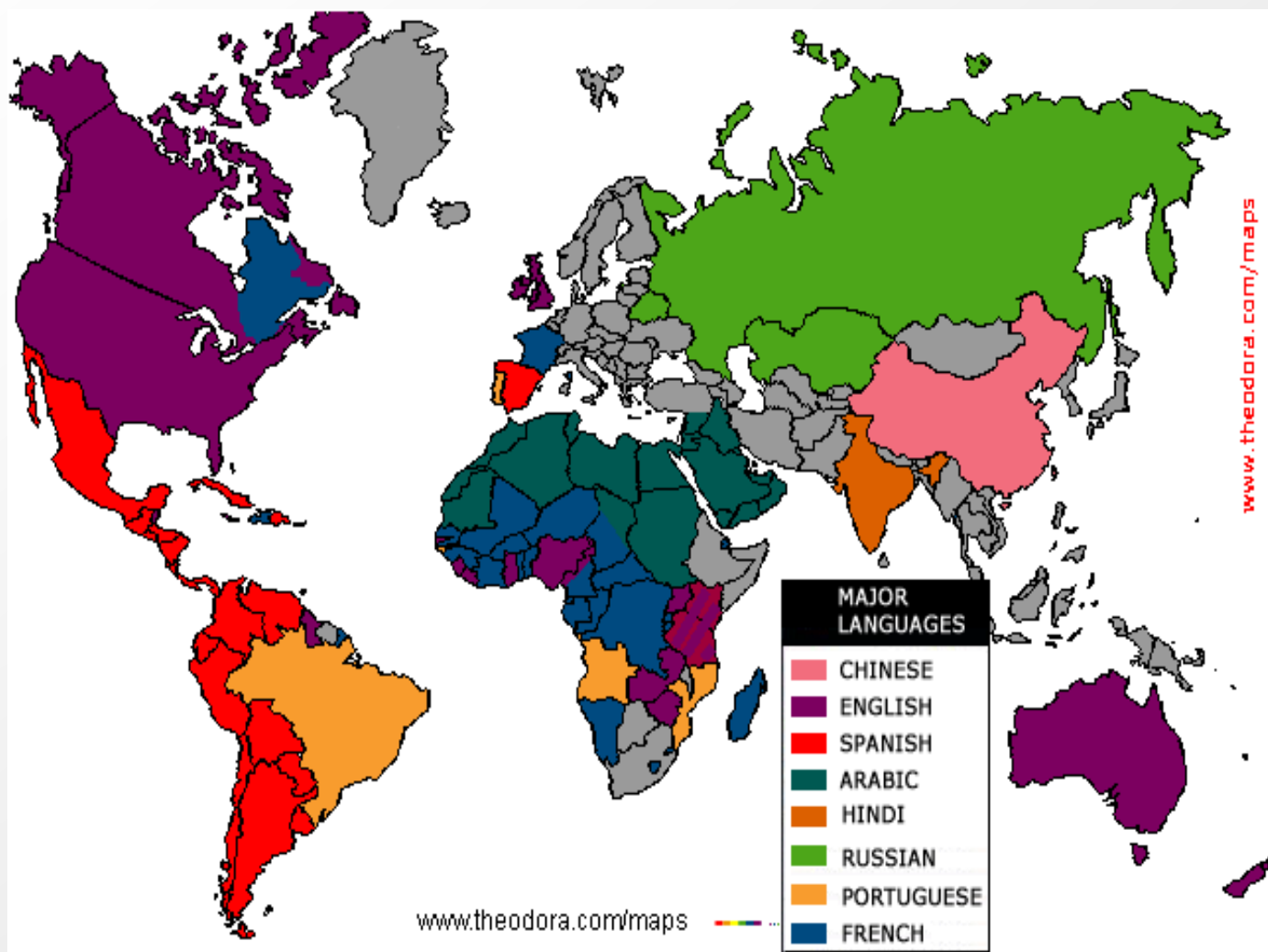
La partage de l'Empire romain et les grandes invasions

- Partage de l'Empire en 395
- Empire romain d'Occident
- Empire romain d'Orient
- Invasions barbares

Světové jazyky

Přehled vývoje jazykovědy

Etapa předvědecká (starověk až poč. 19. stol.)

Etapa vědecká (od poč. 19. stol.)

Vynález písma

(Sumer – cca 4000 př. n. l., sumersko-babylónské slovníky cca 2000 př. n. l.; Egypt, Čína; Fénicičané – hláskové písmo)

Vývoj hláskového písma

Modern Latin	A	B	C	D	E	F	Z	H	I	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
Early Latin	A	B	<	D	E	F	Z	H	z	K	L	M	N	O	Γ	Q	R	z	T
Early Greek	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	
Phoenician	𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉	𐤊	𐤋	𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒
Early Aramaic	𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉	𐤊	𐤋	𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒
Nabataean	𐤀	𐤁	𐤂	𐤃	𐤄	𐤅	𐤆	𐤇	𐤈	𐤉	𐤊	𐤋	𐤌	𐤍	𐤎	𐤏	𐤐	𐤑	𐤒
Early Arabic	ا	ب	ج	د	هـ	و	ز	ح	ط	ي	ك	ل	م	ن	هـ	س	ع	ف	ق

Indické písmo dévanágarí

क	ka [kʌ]	ख	kha [kʰʌ]	ग	ga [gʌ]	घ	gha [gʰʌ]	ङ	ṅa [ŋʌ]
च	ca [cʌ]	छ	cha [cʰʌ]	ज	ja [ʃʌ]	झ	jha [ʃʰʌ]	ञ	ña [ɲʌ]
ट	ṭa [ʈʌ]	ठ	ṭha [ʈʰʌ]	ड	ḍa [ɖʌ]	ढ	ḍha [ɖʰʌ]	ण	ṇa [ɳʌ]
त	ta [tʌ]	थ	tha [tʰʌ]	द	da [dʌ]	ध	dha [dʰʌ]	न	na [nʌ]
प	pa [pʌ]	फ	pha [pʰʌ]	ब	ba [ʋʌ]	भ	bha [bʰʌ]	म	ma [mʌ]
य	ya [jʌ]	र	ra [rʌ]	ल	la [lʌ]	व	va [ʋʌ]		
श	śa [ʂʌ]	ष	ṣa [ʂʰʌ]	स	sa [sʌ]				
ह	ha [ɦʌ]	ळ	ḷa [ɭʌ]						

Filologická a gramatická literatura staré Indie

Panini (5.-4. stol. př. n. l.) – gramatika sanskrtu *Osm knih*, přibližně 4000 gram. pravidel.

Pataňdžáli (cca 2. stol. př. n. l.) – komentátor Paniniho, *Velký komentář*. Forma súter (také *Jógasútra*).

Starověké Řecko

Klasické období (cca 500-300 př. n. l.) – filosofické úvahy o jazyce – přirozená motivovanost.

Platón (427-347 př. n. l.) – dialog *Kratylos*

Aristoteles (384-322 př. n. l.) – *Poetika, Rétorika*

–

Helénistické a římské období (336-146. př. n. l. a 146 př. n. l. - 395 n. l.) – gramatická pojednání

Aristarchos Samothrácký (3.-2.stol.př.n.l.) – zakladatel alexandrijské filologické školy

Dionysios Thrácký (2.stol.př.n.l.) – *Techné grammatiké*, slovní druhy (8 kategorií)

Apollonios Dyscolos (2.stol.n.l.) – první pojednání o syntaxi

Starověký Řím

Normativní gramatiky, inspirace řeckými autory

Marcus Terentius Varro (2.-1. stol. př. n. l.) – *De lingua latina*

Marcus Fabius Quintilianus (1. stol. n. l.) – *De institutione oratoria*

Aelius Donatus (4. stol. n. l.) – *Ars Minor*

Priscianus (5.-6. stol. n. l.) – *Institutiones grammaticae*

Středověk

Zánik Západořímské říše 476 n. l. – svržení císaře Romula Augustula Odoakerem.

529 n. l. – uzavření Platónské akademie císařem Justiniánem, zákaz výuky antické filosofie.

Boethius (480-525 n. l.) – *Filosofie utěšitelka*. Reforma vzdělávacího systému (7 svobodných umění). Překlad Aristotela do latiny.

Isidor ze Sevilly (cca 560-635 n. l.) – biskup, encyklopedie *Etymologiae*, teologické a historické práce.

Spor o univerzálie

Realismus – obecniny mají reálnou existenci (*universalia ante res* – Eriugena, Anselm z Canterbury).

Nominalismus – existují jen jednotliviny, obecné pojmy produktem intelektu (*universalia post res* – Vilém z Ockhamu).

Konceptualismus – kompromis (*universalia in rebus* – Pierre Abélard).

Vzestup křesťanství

313 n. l. **Edikt milánský:** oficiální povolení křesťanské víry

381 n. l. Křesťanství státním náboženstvím (Theodosius I)

Misionářská činnost – překlady Bible (4. stol. – do góštiny, biskup Wulfila; zač. 5. stol. – arménský překlad, biskup Mesrop; 9. stol. – staroslověnský překlad, Konstantin a Metoděj)

Studium jazyků ve středověku

Latina – mezinárodní jazyk (církev, věda, administrativa).
Studium podle Donata, Prisciána.

Karolinská renesance – Karel Veliký (748-814), snahy o obnovu vzdělanosti a úrovně latiny (Alcuin z Yorku – organizace klášterních škol, latinská gramatika)

Studium biblických jazyků

Scholastika

Raná scholastika – Ian Scotus Eriugena (9. stol.), Anselm z Canterbury (11-12. stol.), Pierre Abélard (11-12. stol.).
Teologické otázky, spor o univerzálie.

Pozdní scholastika – Tomáš Akvinský (13. stol. – *Summa theologiae*, vliv Aristotela), Roger Bacon (*Summa grammaticae* – univerzální gramatika), Vilém z Ockhamu.

Modisté

Boethius Dacus – *Modi significandi sive Quaestiones super Priscianum* (1270)

Tomáš z Erfurtu (13.-14.stol.) – *De modis significandi sive Grammatica speculativa* (cca 1300-1310).

Modi essendi x modi intelligendi x modi significandi

Univerzální gramatika, práce se schématy, první pokus o systematický syntaktický popis jazyka, význam slovosledu.

Dante Alighieri (1265-1321)

De vulgari eloquentia (1304)

Vznik jazyků

(teorie monogenetická)

Klasifikace evropských jazyků (řecké, germánské, románské)

Klasifikace románských jazyků (oc, oïl, sí)

Popis italských dialektů

De vulgari eloquentia

VI. 5. Hac forma locutionis locutus est Adam; hac forma locutionis locuti sunt omnes posteri eius usque ad edificationem turris Babel, que 'turris confusionis' interpretatur; hanc formam locutionis hereditati sunt filii Heber, qui ab eo dicti sunt Hebrei.

6. Hiis solis post confusionem remansit, ut Redemptor noster, qui ex illis oriturus erat secundum humanitatem, non lingua confusionis, sed gratie fruereetur.

7. Fuit ergo hebraicum ydioma illud quod primi loquentis labia fabricarunt.

VIII. 6. Totum vero quod in Europa restat ab istis, tertium tenuit ydioma, licet nunc tripharium videatur: nam alii *oc*, alii *oil*, alii *si* affirmando locuntur, ut puta Yspani, Franci et Latini. Signum autem quod ab uno eodemque ydiomate istarum trium gentium progrediantur vulgaria, in promptu est, quia multa per eadem vocabula nominare videntur, ut Deum, celum, amorem, mare, terram, est, vivit, moritur, amat, alia fere omnia.

IX. 4. Quare autem tripharie principali[ter] variatum sit, investigemus; et quare quelibet istarum variationum in se ipsa variatur, puta dextre Ytalie locutio ab ea que est sinistre (nam aliter Paduani et aliter Pisani locuntur); et quare viciniis habitantes adhuc discrepant in loquendo, ut Mediolanenses et Veronenses, Romani et Florentini, nec non convenientes in eodem genere gentis, ut Neapoletani et Caetani, Ravennates et Faventini, et, quod mirabilius est, sub eadem civitate morantes, ut Bononienses Burgi Sancti Felicis et Bononienses Strate Maioris.